

BG

043

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 30.4.2010
COM(2010)188 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**до бюджетния орган относно гаранциите, които се обезпечават от общия бюджет
Състояние към 30 юни 2009 г.**

SEC(2010)479

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Увод и видове обезпечени операции.....	3
2.	Събития след последния доклад от 31 декември 2008 г.	4
2.1.	Средства за подкрепа на платежните баланси на държави-членки извън еврозоната	4
2.2.	Макрофинансова помощ	4
2.3.	Гаранции от бюджета на ЕС за външното финансиране от ЕИБ	4
3.	Сведения за рисковете, покрити от бюджета	4
3.1.	Определение на риска.....	4
3.2.	Рискове, свързани с държавите-членки	6
3.3.	Рискове, свързани с трети държави.....	8
3.4.	Общ риск, покрит от бюджета	9
3.5.	Изменение на риска	9
4.	Неизпълнение, активиране на бюджетни гаранции и просрочени плащания....	11
4.1.	Плащания от касова наличност	11
4.2.	Плащания от бюджета	11
4.3.	Активиране на Гаранционния фонд за външни дейности	11
5.	Гаранционен фонд за външни дейности	12
5.1.	Събрани вземания	12
5.2.	Активи	12
5.3.	Целеви размер.....	12
6.	Оценка на рисковете: икономическо и финансово състояние на третите държави, към които бюджетът има най-голяма експозиция	12
6.1.	Цели.....	12
6.2.	Методологии за оценка на риска	12

1. УВОД И ВИДОВЕ ОБЕЗПЕЧЕНИ ОПЕРАЦИИ

Настоящият доклад се представя съгласно член 130 от Финансовия регламент, според който *Комисията трябва да се отчита пред Европейския парламент и пред Съвета два пъти годишно за бюджетните гаранции и съответните рискове*¹. Той се допълва от работен документ на службите на Комисията, съдържащ набор от подробни таблици и обяснителни бележки (наричан по-долу „РДСК“)².

Покритите от бюджета на Европейския съюз (наричан по-долу „бюджетът“) рискове произтичат от различни операции по предоставяне на заеми и издаване на гаранции, които могат да бъдат разделени на две категории:

- заеми, предоставени от Европейския съюз с макроикономически цели, т.е. заеми за макрофинансова помощ³ („МФП“) за трети държави и съгласувани с институциите от Бретън Уудс заеми за подкрепа на платежния баланс („ППБ“) на държави-членки извън еврозоната, които изпитват затруднения, свързани с платежния баланс; както и
- заеми с микроикономически цели, например заеми от Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) и най-вече финансирането на операции в държави извън ЕС („външно финансиране от ЕИБ“)⁴. Последните са предмет на обезпечаване от ЕС⁵.

От 1994 г. външното финансиране от ЕИБ, заемите от ЕОАЕ и заемите за МФП се обезпечават от Гаранционния фонд за външни дейности („Фонда“)⁶, докато заемите за ППБ — пряко от бюджета. Фондът обезпечава неизпълнението по заеми и гаранции по заеми, предоставени на държави извън ЕС или за проекти в държави извън ЕС, и бе създаден с цел:

осигуряване на „ликвиден резерв“, за да не се налага ангажирането на средства от бюджета при всяко неизпълнение или просрочено плащане по гарантиран заем; както и

създаване на инструмент на бюджетната дисциплина посредством установяване на финансова рамка за развитието на политиката на ЕС в областта на гаранциите по заемите на Комисията и на ЕИБ, предоставени на държави извън ЕС⁷.

- В резултат на изменението⁸ на Регламента за Гаранционния фонд през 2004 г., ако дадена трета държава се присъедини към ЕС и рискът бъде прехвърлен от Фонда, за

¹ COM(2009)398 и SEC(2009)1063 съставляват предишния доклад за гаранциите, които се покриват от бюджета към 31 декември 2008 г.

² SEC(2010)479.

³ МФП може също да бъде под формата на безвъзмездна помощ за трети държави. За повече информация относно МФП вж. Доклада на Комисията COM(2009)514 и SEC(2009)1279.

⁴ Подробностите относно мандатите на ЕИБ са представени в таблица A1, а препратките към правните основания са посочени в таблица A4 от работния документ на службите на Комисията.

⁵ Последно установени за периода 1 февруари 2007 г. — 31 октомври 2011 г. с Решение № 633/2009/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. (ОВ L 190, 22.7.2009 г., стр. 1) („Решение за външен мандат“), заменящо Решение 2006/1016/ЕО от 19 декември 2006 г.

⁶ Регламент (ЕО, Евратом) № 480/2009 на Съвета от 25 май 2009 г. относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (кодифицирана версия), „Регламент за Гаранционния фонд“, (ОВ L 145, 10.6.2009 г., стр. 10).

⁷ За цялостен доклад относно работата на Фонда вж. COM(2006)695 и приложения работен документ на службите на Комисията (SEC(2006) 1460).

⁸ Регламент (ЕО, Евратом) № 2273/2004 на Съвета (ОВ L 396, 31.12.2004 г., стр. 28).

да бъде понесен пряко от бюджета, Фондът престава да осигурява обезпечение. Фондът получава средствата си от бюджета и трябва да бъде поддържан на равнището на определен процент от непогасената главница и дължимата лихва по заеми и гаранции по заемите, обезпечени от него. Понастоящем този процент, наричан целеви размер, е 9 %. Ако във Фонда няма достатъчно средства, се прибегва до бюджета.

Вследствие на приетото през 2007 г. изменение⁹ на регламента на Съвета, бе създаден нов механизъм за обезпечаване. Той функционира посредством годишни трансфери от бюджета и обхваща изравнителен механизъм за ограничаване на въздействието на предявените искове към Фонда (вж. още раздел 5.3 по-долу). В рамките на междинния преглед понастоящем се провежда външна оценка на функционирането на Фонда, в т.ч. и на целевия размер.

2. СЪБИТИЯ СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ДОКЛАД ОТ 31 ДЕКЕМВРИ 2008 Г.

2.1. Средства за подкрепа на платежните баланси на държави-членки извън еврозоната

През първата половина на 2009 г. най-важните събития от количествена гледна точка бяха двата заема в рамките на ППБ за държави-членки извън еврозоната, изплатени вследствие на финансовата криза. През февруари 2009 г. бе изплатен първият транш в размер на 1 млрд. EUR от предоставения на Латвия заем за ППБ. През март 2009 г. бе изплатен вторият транш в размер на 2 млрд. EUR от предоставения на Унгария заем за ППБ (вж. раздел 3.5). Тези заеми бяха насрещно (back-to-back) рефинансирани чрез емисия бенчмаркови облигации на ЕО и не са обезпечени от Фонда.

2.2. Макрофинансова помощ

През първата половина на 2009 г. бе осъществено първото плащане в размер на 25 млн. EUR от отпуснатия на Ливан заем за МФП на обща стойност 50 млн. EUR. Заемът бе насрещно рефинансиран чрез операция за частно предлагане на дългови ценни книжа.

2.3. Гаранции от бюджета на ЕС за външното финансиране от ЕИБ

Що се отнася до операциите по финансиране от ЕИБ, до 30 юни 2009 г. банката е одобрила заеми на обща стойност 8 611 млн. EUR в рамките на Решението за външен мандат. По отношение на обема на изплатените средства, през първата половина на 2009 г. бяха одобрени общо 2 576 млн. EUR, от които до 30 юни 2009 г. бяха изплатени 260 млн. EUR.

3. СВЕДЕНИЯ ЗА РИСКОВЕТЕ, ПОКРИТИ ОТ БЮДЖЕТА

3.1. Определение на риска

Поетият от бюджета риск произтича от непогасената главница и дължимата лихва при гарантираните операции.

⁹ Регламент (ЕО, Евратом) № 89/2007 на Съвета от 30 януари 2007 г. (ОВ L 22, 31.1.2007 г., стр. 1).

Операциите при неизпълнение се обезпечават от Фонда, когато са свързани с трети държави (61 % от общия размер на непогасените гарантирани суми към 30 юни 2009 г.), и пряко от бюджета, когато става въпрос за държави-членки (заемите за ППБ и заемите за държави-членки или в подкрепа на проекти на тяхна територия формират останалите 39 % от общия размер на гарантираните непогасени средства). Големият дял на гарантираните заеми, свързани с държави-членки, се дължи на неотдавнашните етапи на разширяване на ЕС¹⁰ и на активирането на механизма на ЕС за средносрочна финансова подкрепа на държавите-членки, които не са приели еврото (механизъм за ППБ).

За целите на настоящия доклад се използват два метода за оценка на рисковете, поети от бюджета (пряко или косвено чрез Фонда):

- Методът на изчисляване на общата сума на непогасената главница и начислената лихва по съответните операции към определена дата. Тази методика позволява да се определи към определена дата общият размер на поетия от бюджета риск за всички бъдещи задължения за плащане независимо от датата, към която тези плащания ще бъдат изискуеми в бъдеще, или наличието на обезпечение от страна на Фонда.
- Бюджетният подход, наричан още „годишен риск, поет от бюджета“, се основава на изчисляване на максималната сума, която ЕС би следвало да изплати през дадена финансова година, ако се предположи, че по всички гарантирани заеми е налице неизпълнение¹¹.

¹⁰ Съгласно член 1, трета алинея от Регламента за Фонда, след като една държава стане член на ЕС, рискът по заемите се прехвърля от Фонда към бюджета.

¹¹ При това изчисление се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само дължимите плащания, а не пълният размер на неуреденото задължение (вж. също раздел 1 от работния документ на службите на Комисията).

Таблица 1: Общ размер на непогасените суми, обезпечени към 30 юни 2009 г. (в млн. EUR)

	Непогасена главница	Начислена лихва	Общо	%
<u>Държави-членки*</u>				
МФП	115	1	116	<1 %
Евратом (ЕОАЕ)	431	3	434	2 %
Подкрепа на платежния баланс	5 000	64	5 064	21 %
ЕИБ	3 659	33	3 692	16 %
<u>Междинна сума: държави-членки</u>	9 205	101	9 306	39 %
<u>Трети държави**</u>				
МФП	536	4	540	2 %
Евратом (ЕОАЕ)	50	0	50	<1 %
ЕИБ	13 659	122	13 781	58 %
<u>Междинна сума: трети държави</u>	14 245	126	14 371	61 %
Общо	23 450	227	23 677	100 %
* Този риск е покрит пряко от бюджета.				
**Този риск е покрит от Фонда.				

В таблици А1, А2, А3 и А4 от РДСК се предоставя допълнителна подробна информация относно тези непогасени суми, по-специално по отношение на таваните, изплатените суми или равнището на гаранциите.

В сравнение с 31 декември 2008 г. обезпечената от бюджета обща сума на непогасената главница и дължимата лихва е нараснала с 2 950 милиона EUR до 23 677 милиона EUR.

3.2. Рискове, свързани с държавите-членки

Настоящите рискове, свързани с държавите-членки, са вследствие на кредити, предоставени преди присъединяването, и на активирането на механизма за ППБ.

През втората половина на 2009 г. бюджетът ще поеме максимален риск, свързан с държавите-членки, в размер на 482,7 млн. EUR (т.е. дължимите през този период суми, като се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания). Таблица 2 показва, че сред държавите-членки Румъния и

Унгария се намират на първа и втора позиция по отношение на непогасените от тях суми.

Таблица 2: Подреждане на държавите-членки според експозицията по отношение на максималния риск, поет от бюджета през втората половина на 2009 г. (в млн. EUR)

Позиция	Държава	Максимален риск (закръглен в млн. EUR)	% от общия максимален риск
1	Румъния	152,4	31,6 %
2	Унгария	122,5	25,4 %
3	България	68,3	14,1 %
4	Чешка република	42,3	8,8 %
5	Полша	41,7	8,7 %
6	Словашка република	30,5	6,3 %
7	Словения	12,4	2,6 %
8	Кипър	4,8	1,0 %
9	Латвия	3,6	0,7 %
10	Литва	3,2	0,6 %
11	Естония	0,5	0,1 %
12	Малта	0,3	0,0 %
	Общо	482,7	100,0 %

Рискът, свързан с държавите-членки, се отнася за заемите, отпуснати от ЕИБ, ЕОАЕ и в рамките на МФП преди последните две разширявания, както и за заемите, отпуснати съгласно механизма за ППБ.

3.3. Рискове, свързани с трети държави

През втората половина на 2009 г. Фондът ще поеме максимален риск, свързан с трети държави, в размер на 594 млн. EUR (т.е. дължимите през този период суми, като се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания). Първите десет държави, класирани по общия размер на непогасените от тях средства, са посочени по-долу. Те съставляват 76,1 % от риска, поет от Фонда през втората половина на 2009 г. Икономическата ситуация в тези държави е анализирана и коментирана в РДСК.

Таблица 3: Подреждане на първите 10 трети държави в зависимост от експозицията по отношение на максималния риск, поет от Фонда през втората половина на 2009 г. (в млн. EUR)

Позиция	Държава	Максимален риск (закръглен в млн. EUR)	% от общия максимален риск
1	Турция	156,5	20,0 %
2	Египет	92,7	11,9 %
3	Мароко	70,5	9,0 %
4	Тунис	69,0	8,8 %
5	Ливан	58,1	7,4 %
6	Южна Африка	43,9	5,6 %
7	Сърбия	34,2	4,4 %
8	Грузия	24,2	3,1 %
9	Йордания	22,9	2,9 %
10	Мексико	22,0	2,8 %
Общо за 10-те държави		594,0	76,1 %

Фондът покрива гарантираните заеми на 45 държави с падежи до 2038 г. Подробна информация по държави е представена в таблица А2 от РДСК.

3.4. Общ риск, покрит от бюджета

През втората половина на 2009 г. бюджетът ще покрие сума, възлизаща общо на 1 263 милиона EUR, която представлява изискуемите през този период суми, от които 38 % се дължат от държавите-членки (вж. таблица А2 от РДСК).

3.5. Изменение на риска

- Механизъм за подкрепа на платежния баланс

Интензивността на международната криза повлия на някои държави-членки, които още не са приели еврото. С активирането на механизма на ЕС за средносрочна финансова подкрепа (механизъм за ППБ) през декември 2008 г. някои от тях получиха възможност да възстановят доверието на инвеститорите посредством използването на финансова подкрепа от ЕС. Нарасналият вследствие на неотдавнашното разширяване брой на

отговарящи на условията държави-членки наложи през декември 2008 г.¹² увеличаване на средствата по механизма за ППБ от 12 млрд. EUR на 25 млрд. EUR в отговор на потенциалните нужди. През май 2009 г. бе одобрено допълнително увеличение на общия таван на механизма за ППБ на 50 млрд. EUR¹³, за да може ЕС да запази способността си за бърза реакция при евентуална бъдеща необходимост от ППБ.

Поради това, през първата половина на 2009 г. общият риск, свързан с държавите-членки, продължи да нараства вследствие на изплащането на траншове в рамките на механизма за ППБ на обща стойност 3 млрд. EUR. Предвижда се през втората половина да бъдат изплатени допълнителни траншове в размер на общо 4,2 млрд. EUR.

В началото на 2009 г. на Латвия бе предоставен заем за ППБ¹⁴ в размер на максимум 3,1 млрд. EUR. На 25 февруари 2009 г. бе изплатен първият транш от 1 млрд. EUR. На 27 юли 2009 г. бе изплатен допълнителен транш от 1,2 млрд. EUR.

На 26 март 2009 г. на Унгария бе изплатен втори транш от 2 млрд. EUR в рамките на предоставения през 2008 г. заем за ППБ. На 6 юли 2009 г. бе изплатен допълнителен транш от 1,5 млрд. EUR.

На Румъния бе предоставен на 6 май 2009 г. заем в размер на максимум 5 млрд. EUR. Изплащането на заема ще се осъществи на няколко транша през 2009 г. и 2010 г. На 27 юли 2009 г. бе изплатен първият транш от 1,5 млрд. EUR.

- Заеми за макрофинансова помощ

До влизането в сила на Договора от Лисабон заемите в рамките на МФП за трети държави бяха предмет на индивидуални решения на Съвета¹⁵, а понастоящем — на съвместно решение на Съвета и на Парламента. Осигурената финансова помощ по силата на Решение 2007/860/ЕО на Съвета от 10 декември 2007 г. за предоставяне на макрофинансова помощ на Ливан се състои от 50 млн. EUR заеми и до 30 млн. EUR безвъзмездни средства. В началото на юни 2009 г. бе изплатен първият транш от заема (25 млн. EUR), а освобождаването на втория транш е насрочено за началото на 2010 г.

- Заеми от ЕОАЕ

Заемите от ЕОАЕ, предоставени на държави-членки или на определени отговарящи на условията държави извън ЕС (Руската федерация, Армения, Украйна), са с максимален размер 4 млрд. EUR, от които около 85 % са вече изразходвани. Оставащата сума възлиза приблизително на 600 млн. EUR. През първата половина на 2009 г. не са извършвани плащания в рамките на заеми от ЕОАЕ.

Третият (и последен) транш по споразумението за заем за проекта K2R4 (10,3 млн. USD) в Украйна бе изплатен на 12 октомври 2009 г.

¹² Регламент (ЕО) № 1360/2008 на Съвета от 2 декември 2008 година за изменение на Регламент (ЕО) № 332/2002 за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите-членки.

¹³ Регламент (ЕО) № 431/2009 на Съвета от 18 май 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 332/2002 за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите-членки.

¹⁴ Решение 2009/290/ЕО на Съвета от 20 януари 2009 г.

¹⁵ След влизането в сила на Договора от Лисабон обикновената законодателна процедура ще бъде процедурата за съвместно вземане на решение.

- Заеми от ЕИБ

Предидният общ мандат на ЕИБ изтече на 31 юли 2007 г. Към тази дата имаше подписани договори на стойност 98 % от общата максимална сума в рамките на този мандат (20 060 млн. EUR — вж. таблица А5 от РДСК). Общата сума, която към 30 юни 2009 г. все още не е изплатена по настоящия мандат, е 4 794 млн. EUR, но в рамките на 10 години от изтичане на мандата тя може да бъде изплатена съгласно гаранция от страна на ЕС, валидна за неизплатените до този момент суми.

Елементът, оказващ най-силно влияние върху бъдещия риск за бюджета, е гаранцията на ЕС, предоставена на ЕИБ в рамките на Решението за външен мандат. Към настоящия момент външният мандат е обект на междинен преглед. До 31 октомври 2011 г. Съветът и Парламентът трябва да приемат решение, обхващащо оставащия срок на актуалната финансова перспектива 2007—2013 г. и заменящо настоящото решение. Гаранцията на ЕС се ограничава до 65 % от общия размер на изплатените заеми и предоставените гаранции по финансовите операции на ЕИБ (с изключение на издължените суми и плюс всички свързани суми) с максимален размер 27 800 млн. EUR¹⁶. В рамките на този мандат към 30 юни 2009 г. са сключени споразумения за общо 8 611 млн. EUR, от които към тази дата все още не са изплатени 7 449 млн. EUR (вж. таблица А6 от РДСК).

4. НЕИЗПЪЛНЕНИЕ, АКТИВИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИ ГАРАНЦИИ И ПРОСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ

4.1. Плащания от касова наличност

Когато длъжник просрочи плащане към ЕС, Комисията тегли от собствените си касови наличности, за да избегне закъснения и свързаните с тях разходи при обслужване на заемните си операции¹⁷.

4.2. Плащания от бюджета

По статия 01 04 01 от бюджета — „Гаранции на Европейската общност за операции по отпускане на заеми“, не са искани бюджетни кредити, тъй като през първата половина на 2009 г. не е имало неизпълнение.

4.3. Активиране на Гаранционния фонд за външни дейности

В случай на просрочено плащане от бенефициера на заем, предоставен или гарантиран от ЕС на трета държава, Фондът бива призован да покрие неизплатената сума в срок от три месеца от датата, на която плащането е станало изискуемо¹⁸.

През първата половина на 2009 г. не е имало такива искания към Фонда.

¹⁶ Разбит на основен таван с фиксирана максимална стойност 25 800 млн. EUR и допълнителен незадължителен мандат от 2 000 млн. EUR. Активирането на допълнителния мандат може да бъде решено от Съвета и Парламента в рамките на междинния преглед.

¹⁷ Вж. член 12 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1150/2000 на Съвета от 22 май 2000 г. за прилагане на Решение 94/728/ЕО, Евратом относно системата за собствени ресурси на ЕС.

¹⁸ За допълнителна информация вж. раздел 1.4.3 от РДСК.

5. ГАРАНЦИОНЕН ФОНД ЗА ВЪНШНИ ДЕЙНОСТИ

5.1. Събрани вземания

Към 30 юни 2009 г. няма просрочени плащания, които Фондът трябва да събира.

5.2. Активи

Към 30 юни 2009 г. нетните активи¹⁹ на Фонда възлизаха на 1 205 807 618 EUR.

5.3. Целеви размер

Фондът трябва да достигне подходящо равнище (целеви размер), определено на 9 % от общия размер на непогасените задължения по главницата, произтичащи от всяка една операция, плюс начислените лихви. Съотношението между средствата на Фонда (1 205 807 618 EUR) и непогасените задължения по главницата²⁰ (14 375 441 140 EUR) по смисъла на Регламента за Фонда леко се подобри от 8,34 % към 31 декември 2008 г. до 8,39 % към 30 юни 2009 г.

В края на 2008 г. средствата на Фонда бяха по-малко от целевия размер. Съгласно правилата за ресурсно обезпечаване, приети от Съвета през 2007 г.²¹, в предварителния проектобюджет за 2010 г. бяха включени средства в размер на 93 810 000 млн. EUR. На 10 февруари 2010 г. тази сума бе преведена от бюджета в полза на Фонда.

6. ОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ: ИКОНОМИЧЕСКО И ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ НА ТРЕТИТЕ ДЪРЖАВИ, КЪМ КОИТО БЮДЖЕТЪТ ИМА НАЙ-ГОЛЯМА ЕКСПОЗИЦИЯ

6.1. Цели

Предходните раздели от настоящия доклад предоставят информация относно количествените аспекти на поетия от бюджета риск, свързан с тези държави. Качеството на рисковете, което зависи от вида на операцията и от състоянието на кредитополучателите (вж. раздел 3.3 по-горе), обаче също трябва да бъде оценено.

6.2. Методологии за оценка на риска

Оценката на риска в настоящия доклад е извършена въз основа на данните относно икономическата и финансовата ситуация, рейтингите и други известни факти по отношение на държавите, които са получили гарантирани заеми. Оценката не включва прогнози за очаквани загуби и събиране на вземания, по отношение на които съществува голяма несигурност.

Показателите за специфичния за отделните държави риск, включени в таблиците в РДСК, представят развитието на риска от неизпълнение. В раздел 2 от РДСК е представен анализът за държавите с най-голям кредитен риск и експозиция към

¹⁹ Общата стойност на активите на Фонда минус натрупани задължения (такси на ЕИБ и одиторски такси).

²⁰ В т.ч. начислените лихви.

²¹ Регламент (ЕО, Евратом) № 89/2007 на Съвета от 30 януари 2007 г. (ОВ L 22, 31.1.2007 г., стр. 1).

бюджета през 2009 г. и за държавите, към които бюджетът има най-голяма пряка експозиция (заеми в рамките на МФП и заеми от ЕОАЕ).